

KARDINAL HAULIK I NEUSPJELI POKUŠAJ OTCJEPLJENJA HRVATSKIH SAMOSTANA OD HRVATSKO-KRANJSKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE SV KRIŽA

Franjo EMANUEL HOŠKO

Početak druge polovice 19. st. bilo je na području zagrebačke nadbiskupije petnaest franjevačkih samostana koji su pripadali trina redovničkim pokrajinskim zajednicama: provinciji sv. Ivana Kapistranskoga samostani u istočnom, sv. Ladislava u središnjem i Hrvatsko-kranjskoj provinciji sv. Križa u zapadnom dijelu nadbiskupije. Te tri franjevačke provincije prostirale su se također izvan područja nadbiskupije i izvan hrvatskog etničkog područja pa je stoga i sastav članova pojedine provincije bio višenacionalan. U provinciji sv. Ivana Kapistranskoga živjeli su zajedno Hrvati, Mađžari, Austrijanci i Slovaci; u provinciji sv. Ladislava Hrvati i Mađžari, a u provinciji sv. Križa bio je uz Hrvate i Slovence manji broj Talijana i Austrijanaca. U prvim dvjema provincijama nisu poznati pokušaji diobe po nacionalnom ključu, jedino su Hrvati u Hrvatsko-kranjskoj provinciji u razdoblju od 1862. do 1864. povelili pokret za otcjepljenje pet hrvatskih samostana te provincije i njihovo pripojenje provinciji sv. Ladislava. Tadašnji zagrebački nadbiskup *kardinal Juraj Haulik* podržao je taj pokret i njegovog začetnika, karlovačkog franjevca *Kerubina Horvatića*. Nakon tri godine nastojanja pokret je doživio neuspjeh i trebalo je čekati tri i pol desetljeća da dođe do ujedinjenja hrvatskih dijelova spomenutih triju provincija u jedinstvenu franjevačku pokrajinu pod nazivom *Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda*. (1)

Redoslijed zbivanja

Od pristupačnih dokumenata o pokušaju dijeljenja franjevačkih samostana u Karlovcu, Trsatu, Jastrebarskom, Samoboru i Klanjcu od Hrvatsko-kranjske provincije sv. Križa i njihovoj inkorporaciji u provinciju sv. Ladislava kronološki je prvi nepotpisano pismo u ime tih pet samostana, upućeno 24. V. 1862. generalnom kapitolu franjevačkog re-

---

1) Dogadaje oko ujedinjenja franjevaca u kontinentalnoj Hrvatskoj 1900. pod vodstvom Vendelina Vošnjaka u novu franjevačku provinciju najcjelovitije opisuje Srećko Majstorović; usp. MAJSTORVIĆ, S., Sluga Božji o. Vendelin Vošnjak, franjevac (1861-1933), Slavonski Brod 1967.

da. Pismo sadrži izričitu molbu za otejepljenje tih samostana i njihovo ujedinjenje s provincijom sv. Ladislava i kratko obrazloženje za takav postupak. (2) Nije poznato da je generalni kapitul razmatrao tu molbu, jer se to ne spominje u kasnijim dokumentima.

Ostali spisi o namjeravanoj diobi provincije sv. Križa ističu Kerubina Horvatića kao začetnika i pokretača dioba, ali mu ne priruču pismo na generalni kapitul. (3) Svakako je Horvatić 2. XI. 1862. zatražio dopisom na kardinala Haulika i konsistorij zagrebačke nadbiskupije podršku za svoj naum (4), a Haulik i konsistorij su taj dopis podržali kod hrvatsko-kranjskog provincijala *Kalista Omeica*. (5)

Horvatić je bio zatražio posredništvo ne samo kardinala Haulika nego i senjsko-modruškog biskupa Mirka Ožegovića i Hrvatskog kraljevskog namjesništva. Čini se da je na njegov dopis reagirao jedino Haulik. On je Horvatićev zahtjev prenio hrvatsko-slovenskom provincijalu, a ovaj je u svom odgovoru Hauliku 2. XI. 1862. odbio svaki razgovor o eventualnoj diobi optužujući Horvatića da ne govori u ime svih Hrvata u provinciji nego samo u ime nekolicine. (6) Potaknut ovakvim Omeicovim odgovorom Haulik mu je 14. XI. iste godine predložio da provede tajno plebiscitarno izjašnjanje svih članova Hrvata u provinciji o otejepljenju hrvatskih samostana i njihovom ujedinjenju s provincijom sv. Ladislava. (7) Tek 14. II. 1863. je Omeic odgovorio na ovaj Haulikov prijedlog, i to ponovno odbijanjem prijeteći crkvenim kaznama svima onima koji bi se izrazili o tom pitanju. (8)

---

2) Arhiv Generalne kurije Franjevačkog reda u Rimu (AGKF), Croatia Carniolia, fol. 152^r, 152^v. Ovaj izvještaj se temelji isključivo na dokumentima sačuvanim u spomenutom arhivu. Otkriveni dokumenti omogućuju rekonstrukciju događaja, premda se može očekivati da i drugi arhivi posjeduju građu o tom predmetu.

3) KERUBIN HORVATIĆ rodio se 4. XI. 1826. u Varaždinu. Na krštenju je primio ime Andrija. Među franjevce Hrvatsko-kranjske provincije je stupio 10. IX. 1844. Za svećenika je zaređen 21. IX. 1850. Uskoro je u Karlovcu započeo djelovanje kao kapelan u župi i profesor. Školske godine 1852/53. se spominje kao predavač vjeronauka na gimnaziji (Schematismus provinciae S. Crucis... ad annum 1853., 20), a 1859/60. je direktor gimnazije (Schematismus... ad annum 1860., 24). Kad su šk. god. 1865/66. državne školske vlasti karlovačku gimnaziju predale svjetovnjacima, Horvatić je još uvijek ostao kao jedini franjevac u profesorskom zboru (AGKF, Croatia Carniolia, fol. 168^r). U razdoblju od 1862. do 1865. bio je samostanski poglavar u Karlovcu (ISTO, 150^r), a od 1868. do 1871. u svojstvu definitora član upravnog vijeća provincije (Schematismus... ad annum 1870., 4). Umro je 18. III. 1872. u Karlovcu (Schematismus... ad annum 1872., 36).

4) AGKF, Croatia Carniolia, fol. 150^r.

5) KALIST OMEIC je češće obavljao upravne službe u Hrvatsko-kranjskoj provinciji: od 1856. do 1859. je bio definitor, u slijedećem upravnom trogodištu kraće vrijeme kustod, a 3. IX. 1862. je u Ljubljani izabran za provincijala (AGKF, Croatia Carniolia, fol. 125^r). Umro je u rano proljeće slijedeće godine, jer 5. IV. 1863. Salezije Volčič se već potpisuje kao provincijski vikar (ISTO, fol. 134^v).

6) AGKF, Croatia Carniolia, fol. 141^v, 142^r.

7) ISTO, 150^r.

8) Omeičev odgovor je sačuvan u prijepisu; usp. ISTO, 150^r–151^r.

Kardinal Haulik nije odustao od daljnjih nastojanja u prilog Horvatićevog nauma. Zatražio je mišljenje o dopuštenosti takvog čina od provincijala provincije sv. Ladislava (9). Ovaj provincijal mu je odgovorio da ništa ne zna o Horvatićevom pothvatu za ujedinjenje pet samostana zapadne Hrvatske s njegovom provincijom, premda mu je poznat sličan pokušaj od ranije (10). Nije pokazao da mu je stalo do takvog ujedinjenja, jer to ne bi bilo na osobitu korist provincije sv. Ladislava koja i sama pati od nedostatka osoblja. Ipak je potakao Haulika na daljnje zauzimanje za Horvatićev plan spominjući da je nedavno Bugarsko-vlaška provincija pripojena provinciji sv. Ivana Kapistranskoga (11). Oslanjajući se, dakle, na taj nedavni događaj provincijal provincije sv. Ladislava je iznio svoje mišljenje da se Horvatićev naum ne smije osuditi sa stajališta redovničkog zakonodavstva, a konačni rasplet zbivanja ovisi o odluci definitorija, tj. upravnog vijeća provincije, koji može inkorporirati tih pet samostana u provinciju (12).

Vrhovna uprava franjevačkog reda, tj. general reda Rafael Lippi i njegov definitorij, rješava pitanje separacije hrvatskih samostana Hrvatsko-kranjske provincije tek u drugoj polovici 1863. Očito je to iz sadržaja pisma od 26. XII. 1863. koje je vrhovnoj upravi reda uputio nasljednik provincijala Omeica, provincijski vikar Salezije Volčić (13). To je pismo veoma značajno, jer sadrži izjavu cijelog definitorija Hrvatsko-kranjske provincije, a u njemu su bila tri člana Hrvata: kustod Bartol Večerina (14), defini-

---

9) U dokumentu se ne spominje ime provincijala provincije sv. Ladislava i teško je utvrditi da li je riječ o ANZELMU BOLENYIU (1860.–1863.) ili o LANDULFU MATKOVIĆU (1863.–1866). Prema zabilješci u tajništvu generalne kurije franjevačkog reda od 22. I. 1864. čini se da je riječ o Matkoviću (1812.–1881) koji je za provincijala bio izabran 23. VI. 1863. u Varaždinu (usp. ISTO, fol. 145^r). U tom slučaju je Haulik tek u srpnju 1863. nastavio svoju aktivnost u korist Horvatićevog pokušaja.

10) Horvatićev prethodnik KRIZOSTOM FOGH (1777.–1834.) je 1817. bio također profesor karlovačke gimnazije i gvardijan karlovačkog samostana (usp. HOŠKO, F. E., Hrvatsko-primorska franjevačka provincija u zapadnoj Hrvatskoj na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, u: Kačić VII 1975, 101–103). No Matković najvjerojatnije misli na neki bliži pokušaj diobe Hrvatsko-kranjske provincije.

11) Ujedinjenje provincije sv. Ivana Kapistranskog s Bugarsko-vlaškom provincijom ostvareno je 17. XII. 1851. (usp. AGKF, Hungaria Capistrana, vol. I, fol. 12^v).

12) AGKF, Croatia Carniolia, fol. 142^v, 143^r.

13) SALEZIJE VOLČIĆ (1803.–1877.) je u dva navrata bio provincijal Hrvatsko-kranjske provincije, generalni definitor franjevačkog reda i sedam puta izaslanik generala franjevačkog reda kao vizitator u pojedinim provincijama. K tome je dva puta vizitirao i vlastitu provinciju. U prvom dijelu druge polovice 19. st. je svakako najugledniji član Hrvatsko-kranjske provincije i jedan od uglednijih franjevaca u habsburškoj monarhiji.

14) BARTOL VEČERINA se rodio 27. I. 1807. u Dragi kod Sušaka. Za svećenika je zaređen 25. IX. 1831. i nakon potrebnih ispita preuzeo je u Kostanjevici kraj Gorice na franjevačkoj visokoj teološkoj školi predavanja iz Svetoga pisma. U upravi provincije sudjelovao je tri puta kao definitor, a kao kustod u četiri navrata (1859–1861, 1862–1865, 1868–1871, 1877). Na čelu provincije bio je najprije 1861/62. kao provincijski vikar, a od 1865. do 1868. kao provincijal.

tori Nemezijan Smoković(15) i Magnus Bošek(16). Oni zajedno s ostalim članovima definatorija odbijaju ne samo otcjepljenje hrvatskih samostana nego niječu opravdanost razloga za takav postupak, a Horvatića optužuju da je nadahnut idejama hrvatskog nacionalizma i da nastoji izbjeći zahtjevima stroge redovničke stege(17). O namjeravanoj diobi pisao je Volčić u Rim još 18. XI. 1863. godine, ali to pismo nije sačuvano(18). Posljednji Volčićev dopis o tom pitanju datiran je 4. I. 1864. kad obavještava generalnu kuriju franjevačkog reda da državne vlasti u Beču nisu sklone dopustiti diobu. U tom dopisu svoje tvrdnje zasniva na pismenom izvještaju porečko-pulskog biskupa Jurja Dobrile nakon njegovog razgovora s ministrom vanjskih poslova Habsburške monarhije grofom Rechbergom koji je Dobrili obećao intervenciju austrijskog poslanika kod Svete Stolice grofa Bacha u korist dosadašnjeg stanja(19). Zajedno s ovim dopisom poslao je Volčić generalnoj kuriji prijepise Haulikovog pisma provincijalu Omeicu od 14. XI. 1862. i odgovor provincijala Omeica od 14. II. 1863. kardinalu(20). Bilješka kojom je generalna kurija popratila ove spise 30. I. 1864. pokazuje da je vrhovna uprava franjevačkog reda Horvatićev pothvat prosudila prvenstveno kao nutarnje franjevačko pitanje prijelaza iz strože u blažu struju franjevačkog reda i zato lako prihvatila diobi protivni stav uprave provincije(21).

Kardinal Haulik je sredinom 1863. sa sadržajem Horvatićeve molbe upoznao Kongregaciju za biskupe i redovnike. Kongregacija je njegov dopis 1. VIII. 1863. dala na uvid franjevačkoj vrhovnoj upravi(22), a ova je nakon već spomenutog dopisivanja s provincijskim vikarom Volčićem 22. I. 1864. dostavila Kongregaciji svoj konačni dogovor. Haulikov dopis pun je težnje da objektivno razloži stvarno stanje stvari pa detaljno opisuje tijek zbivanja i mimo iznosi njemu poznate činjenice. Naglasio je stalno opadanje broja hrvatskih franjevaca u Hrvatsko-kranjskoj provinciji(23) i s time vezanu nemogućnost da oni ispune pastoralne zadatke u njima povjerenim župama i školama. Žali što zbog toga Crkva mora škole predati u ruke laika(24). Navodi kao razlog diobe

---

15) NEMEZIJEAN SMOKOVIĆ (1817.–1886.) bio je u više navrata gvardijan po hrvatskim samostanima, tri puta definator i u dva mandata kustod provincije.

16) MAGNUS BOŠEK (1809.–1874.) je također obavljao svećeničku službu u hrvatskim samostanima provincije, a samostanski poglavar je bio u Klanjcu i Samoboru i na Trsatu. U knjižnici franjevačkog samostana u Čakovcu sačuvan je u rukopisu njegov putopis Put u Rim iz Trsata, kolovoz, rujna 1852. (usp. CVEKAN, P., Čakovec i franjevci, Čakovec 1978, 57).

17) AGKF, Croatia Carniolia, fol. 146^r, 146^v.

18) ISTO, 148^r.

19) ISTO, 148^r, 148^v.

20) ISTO, 150^r–151^r.

21) ISTO, 151^v.

22) ISTO, 145^r.

23) ISTO, 141^r.

24) ISTO, 143^r, 143^v.

činjenicu da su hrvatski samostani uistinu zapostavljeni u cjelini provincije(25). Haulik priznaje da ni on ne vidi rješenje svih tih teškoća u ujedinjenju tih samostana s provincijom sv. Ladislava, jer i u toj provinciji je manjak osoblja(26). Ipak ističe da pravednost traži poštivati volju većine i zato zastupa molbu za otcjepljenjem hrvatskih samostana iz sastava Hrvatsko-kranjske provincije, ako većina Hrvata u toj provinciji podržava taj zahtjev(27).

Vrhovna uprava franjevačkog reda je 22. I. 1864. predložila Kongregaciji za biskupe i redovnike negativan odgovor na Haulikov prijedlog o potrebi uvažavanja razloga u korist Horvatićevog zahtjeva za otcjepljenjem pet hrvatskih samostana Hrvatsko-kranjske provincije i njihovoj inkorporaciji sv. Ladislava. Kurija je u cijelosti prihvatila Volčičevo tumačenje tog nauma, pa je kao razloge odbijanja navela: da je Horvatić tražio podršku kardinala Haulika samo u ime nekolicine a ne svih Hrvata u provinciji; zatim je istakla kako provincijali provincije sv. Križa i sv. Ladislava ne smatraju korisnim takav razvoj događaja ni za jednu od svojih provincija; k tome definitorij Hrvatsko-kranjske provincije odlučno odbija diobu svoje provincije, a diobi je protivna i austrijska vlada. U svom otpisu Kongregaciji predložila je vrhovna uprava franjevačkog reda da se kazni Horvatić kao i provincijal provincije sv. Ladislava(28). Slijed događaja jasno pokazuje, premda s ovim dokumentom prestaju izvještaji o daljnjem razvoju rasprave, da je Kongregacija za biskupe i redovnike prihvatila mišljenje generalne kurije franjevačkog reda, ali nije poznato da je kaznila bilo Horvatića, bilo provincijala provincije sv. Ladislava(29).

Razlozi neuspjeha Horvatićevog pothvata i Haulikove intervencije

Zahtjev za otcjepljenje pet hrvatskih samostana iz sastava Hrvatsko-kranjske provincije i njihovo pripojenje provinciji sv. Ladislava uvjetovan je i obrazložen razlozima redovničke, pastoralne i nacionalne naravi.

Horvatić i njegovi sumišljenici bili su prije svega zabrinuti za budućnost franjevačkog reda u zapadnoj Hrvatskoj. Ta je zabrinutost bila opravdana, jer je u pet hrvatskih samostana bilo samo sedamnaest franjevaca Hrvata, a od njih je već trećina bila u starijoj dobi ili bolesnika(30). Po sudu skupine oko Horvatića bilo je opadanje broja hrvat-

---

25) ISTO, 141^v.

26) ISTO, 143^r, 146^r.

27) ISTO, 144^r.

28) ISTO, 145^r.

29) Horvatić je i nadalje zadržao službu poglavara u karlovačkom samostanu. I ostali Hrvati su popravili svoj položaj. Bartol Večerina je 1865. izabran za provincijala, a Bošek je iste godine postavljen za učitelja hrvatskog jezika u franjevačkoj gimnaziji u Kostanjevici (ISTO, 169^r).

30) ISTO, 141^r, 152^r.

skih članova u provinciji povezano s presizanjem slovenskih članova u provinciji na upravne službe i nemarom uprave provincije za hrvatski dio provincije. Takav stav slovenskih članova u provinciji bio je također razlog da Hrvati ne žele stupiti u tu provinciju. Zato su Horvatić i njegovi drugovi bili uvjerenja da se u zajednici sa slovenskim dijelom provincije jedva može spriječiti propast hrvatskog dijela provincije(31). Usprkos činjenice malog broja Hrvata u Hrvatsko-kranjskoj provinciji oni su teško mogli obrazložiti i dokazati svoj sud, jer je i u ostalim franjevačkim provincijama Habsburške monarhije tada vladala kriza zvanja(32), a nakon izjave trojice hrvatskih članova upravnog vijeća provincije od 26. XII. 1863. generalna kurija franjevačkog reda nije mogla prihvatiti tvrdnju o zapostavljanju hrvatskog dijela u cjelini provincije.

Kardinal Haulik je osobito naglašavao pastoralne razloge u prilog diobe Hrvatsko-kranjske provincije, tj. rad franjevaca na župama u Karlovcu i Klanjcu te u karlovačkoj gimnaziji, tamošnjoj glavnoj školi i u narodnoj školi u Klanjcu(33). I po njegovom sudu Slovenci ne poznaju dovoljno hrvatski jezik i ne žele ga naučiti pa dolazi u pitanje uspješnost pastoralnog rada i učiteljskog djelovanja u tim mjestima(34). Volčičev defintorij je odbio i te prigovore pozivajući se na redovito učenje hrvatskog jezika što ga obavljaju slovenski članovi provincije još u razdoblju školovanja, a generalnoj kuriji je tvrdnja o bliskosti hrvatskog i slovenskog jezika mogla zvučati vrlo uvjerljivo(35).

Horvatić i njegovi drugovi željeli su nakon otcjepljenja hrvatskih samostana od slovenskih ući u zajednicu s provincijom sv. Ladislava kao cjelinom, a ne samo s hrvatskim dijelom te provincije. Stoga je nacionalno pitanje u zahtjevu diobe od slovenskih franjevaca prisutno samo kao iskustvo o neravnopravnosti u konkretnoj zajednici hrvatskih i slovenskih franjevaca, ali ne i kao razlog okupljanja u novu zajednicu. Horvatić i drugovi ne teže okupljanju svih franjevaca na području kontinentalne Hrvatske ili barem na području zagrebačke nadbiskupije. Ipak se ne može Horvatićevom pokretu zaniijekati želja za okupljanjem franjevaca na nacionalnoj osnovi, a svakako je očito da su njegov pokret tako shvatili protivnici diobe(36).

Neuspjeh Horvatićevog nauma i Haulikovog interventa treba tražiti prije svega u nedovoljno uvjerljivoj i prihvatljivoj alternativi za samu diobu, tj. u prijedlogu ujedinjenja samostana u zapadnoj Hrvatskoj s provincijom sv. Ladislava. Drugim riječima: u konkretnom rješavanju ni razlozi pastoralne, ni nacionalne, a najmanje redovničke naravi nisu bili dovoljni za takav postupak. Provincija sv. Ladislava je po franjevačkom usmje-

---

31) ISTO, 141^f.

32) ISTO, 150^f, 150^v.

33) ISTO, 146^v.

34) ISTO, 141^f, 152^f.

35) ISTO, 143^f.

36) ISTO, 146^v.

renju pripadala opservantskoj struji, dok je Hrvatsko-kranjska provincija bila reformat-ska, tako da je iz perspektive franjevačkog redovničkog zakonodavstva bio veoma teško izvediv prijelaz iz strože reformatske u blažu opservantsku skupinu unutar franjevačkog reda(37). Generalna kurija franjevačkog reda prvenstveno je iz tog gledišta promatrala cijelo pitanje i zato je prema Horvatićevom prijedlogu izrazila visok stupanj nepovjerenja(38). Da i nije postojao taj proturazlog franjevačkog ustrojstva, ujedinjenje hrvatskih samostana Hrvatsko-kranjske provincije s provincijom sv. Ladislava nije mnogo obećavalo jer je bila malobrojna članstvom pa ni samome Hauliku takvo rješenje nije izgledalo od velike koristi.

Drugi razlog neuspjeha namjeravanog otcjepljenja hrvatskih od slovenskih samostana je sam pokretač diobe Kerubin Horvatić, i to zbog svoje mladosti i neiskustva. Čini se da je on prije generalnog kapitula franjevačkog reda 1862. za svoj naum o diobi bio pridobio i tadašnjeg provincijskog vikara Bartola Večerinu, jer to pretpostavlja pismo upućeno na kapitul, ali je ubrzo zatim ostao sam s nekolicinom mlađih franjevaca. Horvatić ili nije znao, ili nije htio sačuvati podršku Večerine i ostalih starijih Hrvata u provinciji pa je već nakon provincijskog kapitula 1862. provincijalu Omeicu i provincijskom vikaru Volčiču bilo lako prikazati Horvatića i njegove drugove kao neznatnu skupinu mladih nezadovoljnika, redovničkih buntovnika koji teže za lakšim i neodgovornim franjevačkim životom. Pripisujući Horvatiću ovakve namjere uspjeli su Omeic i Volčič vrlo brzo skrenuti pažnju generalne kurije od pitanja diobe i opravdanosti njezinih razloga i probuditi sumnju u Horvatićevu dobronamjernost, osobito nakon što Omeic Horvatiću pripisuje ne samo izbjegavanje redovničke stege, nego i zadojenost liberalnim shvaćanjima, a Volčič ga proglašava sljedbenikom jozefinističkog tipa franjevačkog života koji je generalnoj kuriji bio osobito zazoran(39). Premda intervencija kardinala Haulika ni jednom riječju ne opravdava ovakav sud o Horvatiću, generalna kurija je prihvatila ocjenu o njemu njegovih protivnika i tako samu sebe onemogućila u ispravnom prosuđivanju pitanja diobe.

Nasuprot Horvatiću stajao je kao branitelj jedinstva Hrvatsko-kranjske provincije Salezije Volčič, čovjek iskusan u crkvenim poslovima, dugogodišnji redovnički upravnik i nosilac velikog ugleda u crkvenim i političkim krugovima. Volčič je uspio, što izgleda nije uspjelo Omeicu(40), najprije odijeliti Horvatića i njegove mlađe sumišljenike od

---

37) PEANO, P., *Frati minori simpliciter dicti*, u: *Dizionario degli Istituti di perfezione*, vol. IV, 1368.

38) AGKF, *Croatia Carniolia*, fol. 151^v.

39) ISTO, 146^v, 150^v, 151^r.

40) Pismo generalnom kapitolu od 24. V. 1862. naglašava da će članovi generalnog kapitula iz ovih krajeva usmeno razložiti opravdanost diobe hrvatskih od slovenskih samostana (ISTO, 152^v). Tada je Bartol Večerina zastupao Hrvatsko-kranjsku provinciju na tom kapitolu kao provincijski vikar i očito je da autori pisma računaju na njegovu riječ (ISTO, 121^r). Budući da Omeic ne dopušta plebiscitarno izjašnjavanje Hrvata u provinciji, a Bartol Večerina, Smoković i Bošek tek 26. XII. 1863. potpisuju izjavu o potrebi jedinstva provincije, treba zaključiti da Omeic nije uspio skloniti Večerinu i ostale u definatoriju na suradnju protiv Horvatića.

starijih hrvatskih franjevaca u provinciji. Zatim je obeskrijepio Horvatićev zahtjev nastavljanjem izricaja sumnji u motivaciju pokretača otcjepljenja. U Rimu je uspio stvoriti dojam da bečki dvor neće zauzeti pozitivan stav prema diobi, premda za to nije imao pouzdane dokaze(41). Pokušao je ignorirati i Haulikovu intervenciju u prilog Horvatićevog nastojanja nazivajući kardinala starcem i bolesnikom(42). Tako je nizom smišljenih postupaka predobio protiv diobe vrhovnu upravu franjevačkog reda, a ona je takav svoj stav izrazila u svom dopisu Kongregaciji za biskupe i redovnike.

Sam kardinal Haulik odobravao je Horvatićev zahtjev, i to prihativši na početku opravdanost diobe iz pastoralnih razloga. U daljnjem odvijanju rasprave ni na trenutak nije povjerovao u sumnje prema ispravnim namjerama samoga Horvatića. Osobitu osjetljivost je pokazao prema odbijanju provincijala Omeica da Hrvati u provinciji tajnim glasanjem izraze želju o eventualnoj diobi provincije i ulasku u provinciju sv. Ladislava. Njegov intervent na Kongregaciju za biskupe i redovnike izričito zamjera nijekanje ovog prava na slobodno tajno izjašnjavanje Hrvata u Hrvatsko-kranjskoj provinciji i ne-skriveno daje na znanje da bi za njega već samo izjašnjavanje u prilog diobe bio dovoljan razlog da se ona i provede(43). Kardinalovo pismo traži da crkvene vlasti u Rimu ne donesu nikakvu odluku prije nego što se provede tajno i slobodno izjašnjavanje hrvatskih članova u Hrvatsko-kranjskoj provinciji, a o ostalim razlozima u prilog diobe i sam donosi svoje kritičke napomene. Možda je upravo ovakva objektivna intonacija Haulikovog interventa bila konačni razlog da Kongregacija za biskupe i redovnike nije donijela svoju odluku iz obzira prema njemu kao visokom crkvenom dostojanstveniku. S druge strane upravo njegovoj intervenciji treba Horvatić zahvaliti da ga kongregacija nije udarila nikakvim crkvenim kaznama, kako je to predložila uprava franjevačkog reda. U svakom slučaju Haulikova intervencija u korist otcjepljenja hrvatskih od slovenskih franjevaca prikazuje njega samoga kao opreznog, razboritog, objektivnog i za crkvene ljude i poslove zauzetog upravnika.

ZUSAMMENFASSUNG

Kardinal Juraj Haulik, der Erzbischof von Zagreb (1837–1869), unterstützte das Unternehmen des Franziskaners aus Karlovac Kerubin Horvatić (1826–1872), der fünf Klöster (Trsat, Karlovac, Jastrebarsko, Samobor und Klanjec) von der Kroato-Krainer Provinz des hl. Kreuzes loszutrennen und sie der Provinz des hl. Ladislaus anzuschließen trachtete. Horvatićs Unternehmen misslang trotz der Kardinals Unterstützung, denn die oberste Leitung des franziskanischen Ordens und die Kongregation für Bischöfe und Ordensleute die Gründe für „status quo“ lieber akzeptierte, die der slowenische Teil der Provinz des hl. Kreuzes unter der Führung vom angesehenen slowenischen Franziskaner Salezije Volčič (1803–1877) vertrat.

41) AGKF, Croatia Carniolia, fol. 145^r.

42) ISTO, 148^v.

43) ISTO, 148^r.